MUHAMMED BİN DÂVÛD EZ-ZÂHİRÎ

Meşhûr fıkıh âlimlerinden. İsmi, Muhammed bin Dâvûd bin Ali bin Halef el-İsfehânî'dir. "ez-Zâhirî" ismi ile de tanınmıştır. Künyesi, Ebû Bekir'dir. Bedeninin zayıflığından ve renginin sarılığından dolayı kendisine "Usfûr-üş-Şevk" (Çalı Kuşu) lakabı verilmiştir.

Usûlî ve farazî fıkıh, edebiyat, şiir, lügat ve haber ilimlerinde büyük âlimdir. Ailesi, İsfehânlıdır. Kendisi, 255 (m. 869) yılında Bağdâd'da doğup büyüdü. Orada fetvâ verirdi. 297 (m. 910) senesinin Ramazan ayının son günlerinde vefât etti. Kâdı Yûsuf bin Ya'kûb'un vefâtı da aynı târihtedir.

Zâhirî mezhebinin imâmı, Dâvûd-ı Zâhirî'nin oğlu olan Muhammed bin Dâvûd, büyük bir fıkıh âlimidir. Zamanının âlimleri arasında ilmi, zekâsı, anlayışı en çok olanlardandı. Bağdâd'da babasından sonra, kendisinden fetvâ sorulurdu. Fıkıhda büyük bir âlim olan Ebû Abbâs bin Süreyc ile vezir İbn-i Cerrâh'ın meclisinde yaptığı ilmî münâzaraları meşhûrdur. Edebiyat ve şiirde de üstün bir yeri vardır. Kalbinin ince duygularını dile getiren beyitleri çoktur. Gençlik yıllarının başlarında yazdığı "Kitâb-üz-Zühre" adındaki eserinde, bu şiirlerini toplamış ve daha başka nâdir haberleri de bildirmiştir. Hattâ Abbâs bin Muhammed ed-Dûrî'den rivâyet ettiği hadîs-i şerîfler de, bu kitabında yer almaktadır.

Fıkıh ilmine âit yazdığı kitaplarından ba'zıları şunlardır:

1. Kitâb-ül-vusûl ilâ Ma'rifeti'l-usûl

2. Kitâb-ül-inzâr.

3. Kitâb-ül-i'zâr.

4. Kitâb-ül-intisâr Muhammed bin Cerîr ve Abdullah bin Şerşerîr ve Îsâ bin İbrâhîm bin Darîr.

5. İhtilâfü mesâili's-Sahâbe

Babasının vefâtından sonra yaşı küçük olduğu halde, ilimde onun yerine geçti. Müslümanlar ona gelip, her mes'ele hakkında fetvâ isterlerdi. O da, babasının mezhebi üzere fetvâ verirdi. Onu yaşının küçüklüğünden dolayı küçümseyenler oldu. Birisini araya koyup onu imtihan etmek istediler. Bu kişi gelip, ona, "Sarhoşluk nedir? insan ne zaman sarhoş olur?" diye suâl etti. O da, cevâbında: "İnsan, üzüntüleri kederleri unutup, gizlediği sırlarını herkese söylemeye başlayınca sarhoş olmuş demektir" dedi. Suâl eden, bu cevâbı çok beğendi. İlmin de böyle açıkladığını bildirdi.

Onun rivâyet ettiği bir hadîs-i şerîfte Peygamber efendimiz buyurdu ki:

"Bir kimse âşık olsa, gizlese, iffetini muhafaza etse ve sabretse, Allahü teâlâ onu affeder ve onu Cennetine koyar."

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) Mu'cem-ül-müellifîn cild-9, sh. 297

2) Şezerât-üz-zeheb cild-2, sh. 226

3) Târîh-i Bağdâd cild-5, sh. 256

4) El-A'lâm cild-6, sh. 120

5) Vefeyât-ül-a'yân cild-4, sh. 259